

kunnen zo snel, op een paar jaar, dingen laten vallen die opgekleefd waren en waaronder ze gebukt gingen of verstikten. Ik help hun kwaliteiten mee tot bloei brengen. Schroomvallig probeer ik vooral geen schade toe te brengen.

Beschouwt u het als uw plicht gevoeligheden als gewetensvolheid, liefdevolheid en edel zijn door te geven?

Dora: Met 'plicht' ben ik niet bezig. Trouwens, 'ik'... Het zijn dingen die fundamenteel in mij aanwezig zijn, die ik waardevol en noodzakelijk vind, en waarvan ik wens dat ze zich veel méér zouden manifesteren. Ik denk dat de leerlingen zo dicht bij de Natuur komen: ze beginnen te bestaan, ze worden opgenomen in goede energieën. Ze zullen ervaringen hebben die wijder zijn dan detail en opsplitsing. Het is moeilijk om dat in woorden te zeggen.

Voor mij wordt het vooral duidelijk door uw fysieke aanwezigheid terwijl u het zegt.

Dora: Ja, dat is zo. Als er schriftelijk niets van overblijft, moet je dit gesprek maar beschouwen als een babbel onder ons. Dan laat je het maar, want anders kan je niet met mij praten. Ik kan het niet zeggen, want het is niet te zeggen. Daar gaat theater juist om. Theater is eigenlijk alleen maar een uitwisseling van energie. Dat kan je niet beschrijven.

U geeft les in het eerste jaar, tijdens het eerste trimester. U vindt het dus blijkbaar toch belangrijk dat u het bent die ons in de beginfase van onze acteursvorming in contact brengt met de kwaliteiten die u daarnet opnoemde.

Dora: Ja. Ik vind die basis heel belangrijk. Ook de anderen vinden dat ik daar het best voor geschikt ben, en ik vind dat eigenlijk ook. Dit jaar geef ik twee trimesters. Vroeger gaf ik het volledige eerste jaar les. Dat was beter, omdat ik dan een mooi programma kon afmaken. Maar op een bepaald moment heb ik de structuur van de opleiding veranderd. Vroeger waren hier twee hoofdleraren toneel. Toen ik één jaar les gaf, in '79, ging er één van hen weg, en de andere ging met pensioen. Toen vroeg de directeur wat ik het beste vond: een nieuwe hoofdleraar naast mij, of de gage van die man of vrouw verdelen over andere vakken. Ik heb het laatste gekozen, want dan kon het programma uitgebouwd worden.

***

U zegt vaak dat u iemand bent die van moment tot moment leeft. Zijn toekomst en verleden dan niet belangrijk voor u?

Dora: Op het moment niet, nee (*lacht*). Ik ben aanwezig in de realiteit van het ogenblik.

Weinig mensen kunnen dat. Ik kan dat niet.

Dora: Maar jij bent nog zo jong. Jij kan nog van alles doen en ontdekken. En dat is goed.

Het is dus een inzicht waar u op latere leeftijd toe gekomen bent.

Dora: Ja, ik wel. Anderen hebben dat wellicht vroeger.

Als je jong bent, doe je alles in functie van iets anders, iets dat in de toekomst ligt. Een droom, een verlangen. En dus leef je niet in het nu.

***

Ze vertelt over de toelatingsproeven aan het Conservatorium. Dat die zich vroeger afspeelden op leven en dood.

Dora: Je zou doodgaan als je niet had kunnen toneelspelen. Nu is dat anders. Nu is het iets wat je 'ook zou kunnen doen', denken velen. Dat is natuurlijk niet waar. Nu zijn er meer dan 100 kandidaten die ingangsexamen komen doen. Vroeger waren dat er 20 of 25. Dat groeit en groeit maar. En in de Studio zijn er nog veel meer. Buiten Antwerpen is het Conservatorium eigenlijk niet zo bekend. Wij komen niet zo veel naar buiten. De laatste jaren pas zijn we begonnen met af en toe iets publiek te presenteren. Vroeger deden we dat niet. De school heeft wel meer bekendheid gekregen wanneer oud-leerlingen zijn beginnen spelen, en er nieuwe groepen uit de school zijn voortgekomen. Ik vind het ongelooflijk dat de mensen die aan de basis liggen of de kern vormen van groepen als Stan, De Koe, De Blauwe Maandag, De Tijd, De Roovers, uit deze school komen. Elk van die groepen heeft een eigen manier om met toneel om te gaan, hoewel ze dezelfde basis hebben gehad. Dat stelt mij gerust.

Vindt u het in die zin noodzakelijk dat uw leerlingen zich van u losmaken om hun eigen weg op te gaan? Men zegt soms van toneelspelersgezelschap Stan dat zij een moedermoord hebben moeten plegen om de specifieke eigenheid die ze nu hebben, te vinden, om te kunnen doen wat ze doen.

Dora: Dat is hun uitleg. (*Ze kijkt me aan. Er is iets in haar blik.*)

Dat weet ik niet. Het wordt vooral over hen gezegd.

Dora: Om een reactie te kunnen hebben, moet je eerst iets hebben waar je je tegen afzet. Je zou kunnen zeggen: hoe groter de reactie, hoe groter... neen, dat is niet juist. (*Plots heel geanimeerd*) Tja, als ze daar gelukkig mee zijn, dan vind ik die reactie prima. Dat is hun zaak. Ze zullen wel prachtig spelen. Daar ben ik ze-

ker van. Je moet op je eigen manier spelen wanneer je hier buiten stapt. Dat vind ik nu net het belangrijkste. Maar die manier is iets wat groeit tijdens de opleiding, in een bepaalde groep met bepaalde energieën die elkaar vinden. En als ze hier buiten stappen zijn ze zichzelf. Dat is toch prachtig?

U vindt dus wel dat uw leerlingen zich van u moeten losmaken om hun eigen stem te vinden.

Dora: Zeker. Het gaat zoals bij opvoeden. Jij bent nu bijvoorbeeld alleen gaan wonen omdat dat nodig is. Voilà. Dat is precies hetzelfde. Als je op je eigen benen kan staan, is het in orde. Maar de weg daar naartoe moet wel een fundament bieden. Zo zie ik dat. Ik maak theater op mijn manier. Ik heb geen andere manier, ik zou het niet anders kunnen. En zij ook niet. Dus het is dik in orde. En dat woord 'moedermoord'... (*gekwetst*) wat hoor ik nu... vind ik jammer. Ik vind dat niet edel, niet nodig. Ik vind dat nogal grof. Je moet je moeder toch niet vermoorden om alleen te gaan wonen. Het mag figuurlijk bedoeld zijn, het is toch een woord: het is niet 'losmaken', het is 'moedermoord'. Dat vind ik kwetsend. Omdat je daar zoveel liefde in gestoken hebt, zoveel geweten. Zoals jouw ouders dat ook doen, laten we hopen. Je kan niets meer doen dan je best.

Ik ben vol van Stan. Waarom ga ik niet kijken als ze spelen? Er is één eigenschap waar ik niet zo van hou, en dat is zelfingenomenheid. Ik vond dat ze daar een beetje aan leden. Dat vind ik onvruchtbaar. Dat is stilstaan. Ik ben voor beweging en verandering. Maar ik berokken hen geen schade door niet te gaan kijken. Het zegt mij gewoon niet veel. Maar ik ben zeker dat ze prachtig spelen.

Je ziet dat ze een grond van u hebben.

Dora: Maar waar hebben ze zich dan tegen afgezet? Dat is wat ik niet begrijp. Frank Ver-cruyssen, bijvoorbeeld, vind ik geweldig. Ik ben gaan kijken – want ik ben wel een paar keer geweest – naar *Het is volle maan en het wordt aanzienlijk frisser*. Dat vond ik prachtig. Maar er is van hem veel verzet geweest in de lessen, het was moeilijk om hem tot bloei te krijgen.

Kijk, wanneer de leerlingen hier in de school aankomen, willen ze allemaal aan 'underacting' doen. Prima, want dat is de essentie, alleen de essentie. Maar je kan niet ineens als in een Japanse pentekening één streek zetten die de moeite waard is, ontdaan van al het overbodige. Om daartoe te kunnen komen, moet je eerst alle pellen af kunnen gooien. En om dat te kunnen doen heb je materiaal nodig: om een appel te schillen heb je een mesje nodig. Je moet er door bijten, en dan zie je een klokhuis vol pitten voor allemaal nieuwe ap-